

Cântări din Slujba Sfintei Preacuvioase Parascheva de la Iași

Lucrare tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Ediție îngrijită de
Arhim. Clement Haralam

Tehnoredactare și aranjament grafic
Cezar Florin Cocuz

DOXOLOGIA
Iași, 2013

Sfânta Cuvioasă Parascheva
Mozaic din Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași

Cuprins

Prefață.....	5
Sf. Cuv. Parascheva de la Iași (viața și slujba)	13
Rugăciune	21
Cântări din Vecernie	23
Stihirile la Doamne, strigat-am, glas II.....	23
Slavă..., glas I	34
Altă Slavă..., glas I, de Anton Pann	39
Altă Slavă..., glas I, de I. Popescu-Pasărea	41
Altă Slavă..., glas VI, de D. Suceveanu	42
La Litie, Slavă..., glas II.....	46
Altă Slavă..., glas II, de Anton Pann	49
Altă Slavă..., glas V, de Arhim. Partenie Apetrei	51
Stihirile Stihoavnei, glas IV	52
Slavă..., glas II	58
Și acum..., glas II.....	62
Altă Slavă..., glas II, de Anton Pann	66
Altă Slavă..., glas V, de Arhim. Partenie Apetrei	68
Troparul, glas I, de Arhim. Teofil Panait	70
Alt Tropar, glas I, de D. Suceveanu.....	71
Alt Tropar, glas VIII, melodie tradițională	72
Cântări din Utrenie	73
Primul rând de Sedelne, glas I, de D. Suceveanu.....	73

Al II-lea rând de Sedelne, glas VI, de D. Suceveanu	75
Mărimurile, glas I, de D. Suceveanu	77
Sedealna de după Polieleu, glas VIII, de D. Suceveanu	78
Stihirile la Laude, glas I	81
Slavă..., glas VI	86
Altă Slavă..., glas VI, de Anton Pann	90
Altă Slavă..., glas VI, de I. Popescu-Pasărea	92
Și acum..., glas VI, de I. Popescu-Pasărea	93
Altă Slavă..., glas VIII, de D. Suceveanu	94
Cuprins	97

Prefață

la o culegere așteptată cu legitim interes

Hagiografia românească s-a dezvoltat destul de târziu, chiar dacă **martirii pentru credința creștină și reprezentanții vieții bisericești cu o nevoiță duhovnicească exemplară se înregistrează începând din epoca apostolică**, însuși „cel întâi chemat”, Apostolul Andrei „vestind” cuvântul Evangheliei strămoșilor noștri.

Este suficient să ne amintim de **Sfântul Sava de la Buzău**, înecat în râul intrat prin el în calendarul ortodox, deoarece „cânta psalmi” – cum se scrie în actul de martirizare, sau de **Sfântul Niceta de Remesiana**, autorul bimilenarei cântări *Te Deum laudamus* și a lucrării teoretice *De psalmodiae bono* – fericit tradusă de fostul meu dascăl de limba latină de la seminarul de la Mănăstirea Neamț, părintele Ștefan Alexe – *Despre foloasele cântării*.

Se vor adăuga **Sfinții de la Durostorum, Sfântul Ioan Casian, Sfântul Dionisie Exiguul** și alții, dar atrage atenția faptul că cei dintâi sunt legați de practicarea muzicii în serviciile de cult din prima parte a celui dintâi mileniu creștin.

Așa cum semnalăm într-o lucrare de sinteză asupra evoluției muzicii bizantine în spiritualitatea românească,¹ și apoi într-un studiu ce i-am consacrat concepției celui considerat „apostolul daco – românilor”², Sfântul Niceta de Remesiana (336–414) sublinia, în epoca în care limba de cult a strămoșilor noștri era latina, importanța celei mai expresive funcții pe care o are muzica: cea religioasă. Formularea îl apropie de Sfântul Vasile cel Mare, semnalând că în cântările creștine „pruncul își află hrana maternă, copilul ceea ce să laude, adolescentul ceea ce-i îndreaptă viața proprie, tânărul ceea ce să urmeze, bătrânul modul de rugăciune. O învață pe femeie bunăcuviința. Orfanii își găsesc părinții, văduvele pe cei ocrotitori, cei

săraci pe protectori, străinii pe paznic – habet in hoc infans quod lacteat, puer quod laudat, adolescens quod corrigit viam suam, iuvenis quod sequator, senior quod precentur. Discit femina pudicitiam. Pupilli inveniunt patrem, viduae iuducem, pauperes protectorem, advenae custodem”.

În timpurile noastre, ideea a fost reiterată și adusă în actualitate în contextul evoluției spiritualității noastre ortodoxe, de Preafericitul Părinte Patriarh, la timpul când era mitropolit al Moldovei și Bucovinei, numind „psalmodia – respirația rugăciunii” și găsind în muzica bizantină „bucurie curată” și purtând „pecetea ascezei, a sfintelor nevoițe”³.

La începutul mileniului trecut apar cele dintâi creații imnografice afirmate în spațiul ortodoxiei românești, în limba slavonă, celebrele **mărimuri ale lui Filotei, monahul de la Cozia**, fost demnitar al lui Mircea cel Bătrân și la puțin timp, în aceeași limbă slavonă, Grigore Țamblac **închina Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava** stihirile necesare slujbei dedicate martirului devenit patron al Țării Moldovei. Psalții școlii de la Putna, Evstatie, Antonie și Theodosie Zotica se vor dovedi și ei atrași de cântările de cult închinare unor sfinți locali.

Se vor adăuga **cântările închinare Sfântului Nifon**, fost patriarh ecumenic al Constantinopolului și fost mitropolit al Ungrovlahiei, dascălul Sfântului Neagoe Basarab, cântări alcătuite în limba greacă și apoi în limba română, prezentate într-un recent studiu⁴ și cele **închinare Sfântului Nicodim de la Tismana, Sfântului Grigorie Decapolitul, Sfintei Filofteia, Sfântului Dimitrie Basarabov** etc.

Interesant rămâne faptul că aceste cântări se înmulțesc pe măsură ce sunt caligrafiate tot mai multe vieți ale sfinților legați de

spiritualitatea românească, ele alimentând și mineele cu texte închinare fiecăruia dintre ei.

La fel s-a întâmplat și cu **cântările Sfintei Cuvioase Parascheva**, adunate în timp pentru a permite la începutul secolului trecut alcătuirea unei culegeri, în două exemplare identice, scrise la puțin timp una de cealaltă, în comunitatea monahală românească de la schitul Prodromu din Athos, semnalate de părintele Clement în cadrul întâlnirilor bizantinologice de la Iași și detaliate de subsemnatul, în cel de-al treilea volum al manuscriselor românești din Athos ce-și așteaptă suportul material pentru tipărire⁵.

Așa cum arătăm în prezentarea generală a schitului românesc Prodromu din Athos, în lucrarea încununată cu Premiul Academiei Române, în fondul bibliotecii stareșului Hrisostom Postolache de la Bucium, s-a găsit **Acatistul Sfintei Parascheva**, care a avut numărul 986 în biblioteca arhimandritului⁶.

Am avut fericirea să am în mână și să fișez cele două **manuscrite** care stau la baza acestei microantologii: nr. 445 din volumul al III-lea amintit mai sus și nr. 447 - *Orânduiala sfintei slujbe a prea cuvioasei noastre Paraschevei, a cărei(a) sfințite moaște se află în sfânta mitropolie din Iași, Moldova – România, prescrisă din originalul format de s(finția) s(a) părintele ieroshimonah Gherontie prodromit, în schitul Prodromul, Sfântul Munte Athon.*

Cel de-al doilea manuscris este, în fond, „frate” cu precedentul, datorat aceluiași copist – Chesarie - și repetă cântările de la Slujba Sfintei Parascheva, fiind destinat, probabil, celeleilalte strane a bisericii, copistul folosind doar desene diferite în exemplarul secund.

Al doilea titlu al primului document apare pe fila secundă albă de la începutul manuscrisului și se repetă pe pagina 1: *Orânduia-*

Ambele codice au fost caligrafiate în Athos, de monahul Chesarie, al cărui nume este însemnat pe f. 9^v, în anul 1916 (an menționat pe prima filă a manuscrisului propriu-zis, unde se repetă titlul manuscrisului și pe f. 11^v) și 1917 - an menționat pe prima filă a manuscrisului propriu-zis, unde apare titlul culegerii și la sfârșitul rugăciunii, pe f. IV^v, numele copistului - Chesarie - fiind însemnat la sfârșitul ultimei cântări, pe f. 24;

Un argument în sprijinul **vechimei cântărilor** îl constituie faptul că textele sunt scrise cu litere chirilice, în secolul al XX-lea; inițialele sunt scrise cu cerneală roșie și însoțite de frontispicii multicolore foarte frumoase, realizate în peniță. Notația muzicală este cea hrisantică și scrisă astfel: cu cerneală neagră sunt caligrafiate semnele vocalice și ornamentele, iar cu cerneală roșie sunt scrise cele temporale de diminuare și mixte, mărturiile și ftoarele. A fost paginat de copist, pe o singură parte (recto), cu culoare roșie, de la 1 la 23, având la început patru file nenumerate (I-IV) și altele două albe și nepaginate, la sfârșit. Este legat în pânză, cu cotor de piele și având impimate pe coperta inițială și pe cea finală Crucea înconjurată de chenare marginale.

Ambele manuscrise conțin aceleași cântări și respectă - cu mici deosebiri - până și paginația: stihirile pe opt și slava vecerniei, slava de la litie, stihirile, slavă... și acum la stihoavnă și stihirile și slava de la laude, adică acele cântări reprezentative ale Sfintei, a căror prezență în minee a fost urmărită, cu acribia-i bine cunoscută de părintele arhimandrit Clement.

„Stagiile” repetate ale sfinției sale în Muntele Sfânt i-au oferit ocazia descoperirii acestor valori care riscau altfel să rămână în continuare sub forma slovelor scrise de mâna unui psalt al cărui profil am promis să-l prezint în detaliu, celor interesați⁷, creionat în sinte-

za din 2004⁸, ca unul dintre eminenții discipoli ai lui Nectarie cunoscut în toată Sfetagora ca „protopsaltul Sfântului Munte Athos”, a cărui personalitate am conturat-o în mai multe studii, publicate în perioada pregătitoare a centenarului trecerii cântărețului la cele veșnice⁹, în anul centenarului, în revista muzicienilor¹⁰ și în cea teologică¹¹ precum și în cadrul lucrărilor celui de-al VIII-lea Congres de Studii Sud-Est Europene¹², și în prefața la *Cântările Sfintei Liturghii*. Ieromonahul Gherontie confirmă puternicele legături pe care monahii prodromiți le aveau cu viața ecleziastică din Moldova, îndeosebi din fosta Capitală și cu schitul de la Bucium, metoc al Prodromului.

Am acceptat cu multă bucurie propunerea părintelui arhimandrit Clement de a prefața această mică antologie, simțindu-mă îndatorat față de patroana Moldovei mele natale și mai ales de râvna pe care mama mea o avea pentru „Sfânta de la Mitropolie”.

Mă bucur din tot sufletul pentru această necesară restituire și pentru faptul că pot încuraja, prin această prefață, realizarea ei. Aștept cu aceleași emoții pe care le-am trăit la descoperirea manuscriselor, întâlnirea cu culegerea ce grupează pentru prima dată cântările închinare Sfintei din 14 octombrie, repetând un fragment din rugăciunea monahului athonit: **„dăruiește dar cântăreților tăi ca să săvârșească sfânta pomenirea ta cu smerenie, cu evlavie și cu pace...”**.

Vasile VASILE

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Vasile, Vasile - *Istoria muzicii bizantine și evoluția ei în spiritualitatea românească*, București, Editura Interpret, vol. II, 1997;

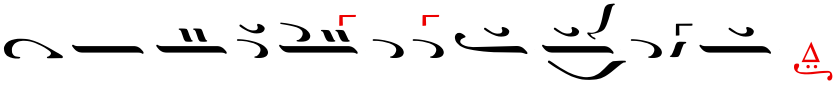

La Doamne, strigat-am...,

Stihirile pe 8

Glas II Di

Podobie: *Toată nădejdea...*

tră lu ci t-ai Pa - - ras che -- vo

cu - - - fap te - - - bu - - - ne

și cu ve de - ni - a spre - - în

- - tă ri - - re ca o post - ni - -

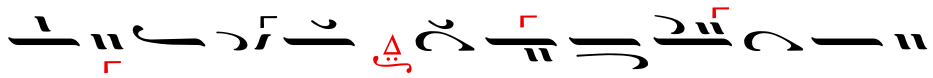

ci - - - tă - - - cre - - din - -

 cioa - - să cu - ra ze le ce le prea

 lu - - - mi na - - te și - prea - - slă

 vi - - - - te iz - - go - nești -

 toa - - - - te în tu ne că ri le -

 - - e re ti- cești și - lu mi nezi pe -

 cei - ce cu cre din - - - - ță - - și -

 cu dra - gos - - - te cu o sâr - di -

 e as cul - - - - ță în - - vă - ță tu -

 - - ri le ta - - - - le pen tru - a ceas

 ta praz - - ni - cul tău cel de lu mi - -

 nă pur - tă - - - tor - îl să vâr șim -

 cu - dra - gos - te - - - roa - gă - te

 lui - - Hris tos - cu în - drăz - - nea

 - - - lă pen tru su - - fle te - -

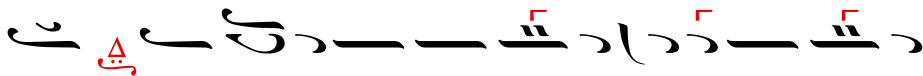
 le - noas - - tre -

 u - - os te nin - - - țe pust ni - cești

 su - fle tul tău ți-ai - - - în - trar - -

 mat și min - tea o ai - fă - - cut -

 lă - caș dum - ne - ze - - ieș - - - tii

 - - dum ne - ze - ieș - - tii - Tre - -

imi și te-ai î năl țat - o - Pa - -

-ras che - - - - vo un de e - - ste ne

stri - că ciu - - ne și o dih - na - drep

- - ți - lor cu ca re îm pre - u - -

nă - - - a - - cum - te bu - - -

curi și - în - - sla în - - sla - vă -

stai î na in - tea - - - lui - Hris -

- - tos - cu - - în - drăz nea - -

lă - ru - - gân - du - te pen tru su

- - fle te - - le - noas - - - tre -

 u iz voa re - le dum ne - - ze ieș

 ti - lor la cri mi lor - - - ta - - -

 le Pa ras che - vo - ai î ne - cat toa

 tă ta bă ra di a - vo - - leas - - - că

 ca - pe - - o ne pu - tin - -

 cioa - - - să și cu vo ia ta cea de-a

 pu ru rea - - - spre Dum ne - zeu și - - - -

 - - cu pu ter - - ni ce - - su -

 iri și pă mân teas - ca î năl - - ța -

 - - re cea tru fa - șă o ai - - sur -